

Суд має право відмовити у відкритті конституційного провадження, у випадку, якщо конституційна скарга визнається неприйнятною, її зміст і вимоги необґрунтовані чи наявне зловживання правом на подання конституційної скарги.

Велика палата може видати забезпечувальний наказ, тобто виконавчий документ, за допомогою якого можуть вживатися заходи щодо забезпечення конституційної скарги. Підставою цьому є необхідність запобігти наслідкам, можливість настання яких пов'язана з виконанням вирішального рішення суду. Тимчасова заборона вчиняти конкретну дію є способом забезпечення конституційної скарги. Забезпечувальний наказ втрачає свою чинність у день ухвалення рішення чи постановлення ухвали про закриття конституційного провадження у справі.

Отже, незважаючи на те, що конституційна скарга є новим інструментом в системі конституційного права України її значення колосальне для правової системи України. Із запровадженням інституту конституційної скарги, громадяни отримали змогу звернутися до Конституційного Суду України з метою захисту своїх конституційних прав, порушених законом.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 в редакції від 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4348> (дата звернення: 27.10.2021)
2. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII в редакції від 11.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19?find=1&text=%D0%A1%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B3%D0%B0#n340> (дата звернення: 27.10.2021)
3. Рекомендації для фізичних та юридичних осіб щодо внесення до Конституційного Суду України конституційних скарг. *Конституційний Суд України*. URL: <https://ccu.gov.ua/publikaciya/rekomendaciyi-dlya-fizychnyh-ta-yurydychnyh-osib-shchodo-vnesennya-do-konstytucijnogo> (дата звернення: 27.10.2021)

Лавровська В. І., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група КЮ-191

Пальона А. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група АЮ-191

Науковий керівник - **Керноз Н. Є.**, старший викладач.

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

СУДОВІ ВИТРАТИ В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Реалізація конституційної засади статті 55 Основного Закону України щодо можливості судового захисту прав і свобод особи неможлива без дотримання детально регламентованої процесуальним законодавством форми. При цьому право на звернення до суду не є абсолютним та має встановлені для учасників судового процесу правила поведінки, зокрема фінансової: попереднє визначення суми судових витрат, необхідність сплатити наперед судовий збір та витрати, пов'язані з правничою допомогою адвоката, відшкодування судових витрат протилежній стороні у разі незадоволення позову тощо.

Оскільки з 15.12.2017 року суттєво законодавчо оновлені положення щодо судових витрат в національному судочинстві, то виникає необхідність провести порівняльний аналіз правового врегулювання судових витрат в адміністративному й цивільному судочинстві України на предмет їх уніфікації.

Правову основу дослідження становлять: спеціальний Закон України «Про судовий збір» № 3674-VI від 08.07.2011 р. (далі - Закон № 3674-VI) [1], глава 8 Розділу I Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) й глава 8 Розділу I Цивільного процесуального кодексу (далі – ЦПК) України» [2,3] з однаковою назвою «Судові витрати» й інші Закони.

Якщо провести хронологічно-ретроспективний аналіз ч. 3 ст. 2 ЦПК України щодо перелічених в одній статті засад як принципів цивільного судочинства, то вперше на законодавчому рівні проголошений такий новий принцип як «відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалене судове рішення». Щодо закріплення

аналогічного принципу в п. 10 ч. 3 ст. 2 КАС України, то законодавець конкретизував суб'єктів, які можуть розраховувати на відшкодування судових витрат, а саме: фізичні та юридичні особи. Такі відмінності у формулюванні зумовлені різним розумінням сторін судочинства, оскільки за ЦПК України ними можуть бути як зазначені особи так і держава.

Після системного дослідження правового врегулювання норм глави 8 розділу I КАС (12 статей) та ЦПК України (9 статей), уявляється можливим констатувати:

по-перше, поняття видів судових витрат (судового збору й витрат, пов'язаних з розглядом справи) та їх складових в ст. 132 КАС, ст. 133 ЦПК України майже однакові, крім витрат сторін та їхніх представників, що пов'язані із прибуттям (явкою) до суду, які вписані в переліку виключно в адміністративному судочинстві, в той час як загубили в ч. 3 ст. 133 ЦПК, хоча їм присвячена спеціальна стаття 138 в цьому Кодексі;

по-друге, відсилання до спеціального «закону» в якому вписані розмір судового збору, порядок його сплати, повернення, звільнення від сплати без вказівки назви самого закону, тому конкретизуємо, що ним є Закон України «Про судовий збір» № 3674-VI, який на момент дослідження змінювався майже 40 разів та суттєво відрізняється в процесах, зокрема:

2.1 при поданні до загального суду позовної заяви майнового характеру юридичною особою – 1,5 відсотка ціни позову (яку можна обчислити керуючись положеннями ст. 176 ЦПК), але не менше 1 розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (далі – ПМдПО) і не більше 350 розмірів ПМдПО, а за подання адміністративного позову гранична межа – не більше 10 розмірів ПМдПО; щодо звернення до суду (загального чи адміністративного) фізичною особою або фізичною особою – підприємцем, розмір ставки й межа однакові – 1 відсоток ціни позову, але не менше 0,4 розміру ПМдПО та не більше 5 розмірів ПМдПО; спеціальної статті щодо ціни позову в КАСУ немає?

2.2 при поданні апеляційної (касаційної) скарги на ухвалу суду; заяви про приєднання до апеляційної (касаційної) скарги на ухвалу суду в порядку адміністративного судочинства не зробили диференціацію розміру ставок залежно від суб'єктів оскарження, тому 1 розмір ПМдПО, в той час як за звернення з аналогічними скаргами в порядку цивільного судочинства фізичною особою необхідно сплатити всього 0,2 розміру ПМдПО, але наскільки це відповідає конституційним засадам ст. ст. 24, 125 Основного Закону України, завданням й призначенню саме адміністративних судів?

2.3 «судовий збір» необхідно відмежовувати від таких суміжних понять як «виконавчий збір» й «державне мито», оскільки вони мають різне правове навантаження.

2.4 в ч. 2 ст. 3 Закону № 3674-VI вписані положення відповідно до яких судовий збір не справляється за подання вичерпного переліку заяв, позовних заяв та клопотань, але який за наслідками можливо прирівняти до такої пільги як звільнення за ст. 5 цього Закону [1];

по-третє, правова конкретизація витрат, пов'язаних з розглядом справи в суді в статтях досліджуваних Кодексів майже однакова, зокрема:

3.1 витрати на професійну правничу допомогу за ст. 134 КАС та ст. 137 ЦПК України відрізняються лише в одному – відсутність таких положень ч. 7 як: «витрати фізичних осіб, пов'язані з оплатою професійної правничої допомоги при розгляді судом справ про оголошення померлою фізичної особи, яка пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підстави вважати фізичну особу загиблою від певного нещасного випадку, або інших обставин внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, несуть юридичні особи, на території яких мав місце нещасний випадок внаслідок таких надзвичайних ситуацій» [2,3];

3.2 витрати сторін та їхніх представників, що пов'язані з явкою до суду за ст. 135 КАС, ст. 138 ЦПК України врегульовані однаково;

3.3 витрати, пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз за ст. 137 КАС, ст. 139 ЦПК України врегульовані однаково, крім

положення щодо їх відшкодування за рахунок державного бюджету у справах окремого провадження якщо вони були за ініціативою суду чи у випадках звільнення від сплати судового збору чи зменшення його розміру (ч. 10 ст. 139 ЦПК України);

3.4 витрати, пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів, вчиненням інших процесуальних дій, підготовкою справи до розгляду за ст. 138 КАС, ст. 140 ЦПК України уніфіковано вписані;

по-четверте, новелами національного судочинства стали положення щодо попереднього визначення суми судових витрат (ст. 134 ЦПК), забезпечення та попередньої їх оплати в ст. 135 ЦПК, ст. 136 КАС України, які за своїм змістом різняться;

по-п'яте, однакові пільги щодо сплати судових витрат: відстрочення, розстрочення, зменшення їх розміру чи звільнення від їх оплати, регламентовані в ст. 133 КАС, ст. 136 ЦПК України по-різному;

по-шосте, ст. 142 ЦПК України на підставі Закону України «Про медіацію» № 1875-ІХ від 16.11.2021 року доповнена такими нововведеннями: «якщо домовленості про укладення мирової угоди, відмову позивача від позову або визнання позову відповідачем досягнуто сторонами за результатами проведення медіації... суд у відповідній ухвалі чи рішенні у порядку, встановленому законом, вирішує питання про повернення позивачу 60 відсотків судового збору, сплаченого при поданні відповідно позову, апеляційної чи касаційної скарги» [3], а в адміністративному судочинстві таких змін не передбачено?

Список використаних джерел

1. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. 3674-VI. Дата оновлення: 24.05.22 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text> (дата звернення: 14.06.2022).

2. Кодекс адміністративного судочинства: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Дата оновлення: 24.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 14.06.2022).

3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 14.06.2022).

Литвиненко В. М., к.ю.н., доцент

Стрельцова О. О., здобувачка вищої освіти, II курсу, групи АЮ-201

Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПРО ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку з російською агресією, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, був введений воєнний стан, який став причиною змін усіх видів суспільних відносин, у тому числі і трудових. Наслідком цього постала потреба у зміні трудового законодавства, модифікація якого має своє відображення у схваленому Верховною Радою України 15 березня 2022 року Законі України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану». Нині норми вказаного Закону мають переважний регулюючий вплив над аналогічними нормами Кодексу законів про працю України (далі - КЗпП). У зв'язку з цим виникає потреба в дослідженні особливостей регулювання відносин в умовах воєнного стану.

До нововведень, які випливають із цього Закону, насамперед належать особливості укладення трудового договору в умовах воєнного стану: форма трудового договору визначається за згодою сторін [1], що є відмінним від норм КЗпП, який закріплює переважність письмової форми трудового договору, а у визначених випадках – обов'язковою [2]. До того ж під час дії воєнного стану випробувальний строк при укладенні трудового договору може встановлюватися для будь-якої категорії працівників.

Зміни в законодавстві стосуються також і тривалості робочого часу та часу відпочинку. Так, звичні для працівників не більше 40 годин для нормальної тривалості робочого тижня трансформувалися в не більше 60 годин на тиждень, а для скороченої тривалості введений норматив не більше ніж 50 годин на тиждень, незалежно від віку і категорії працівників, як це було передбачено КЗпП та спеціальними нормативними актами.